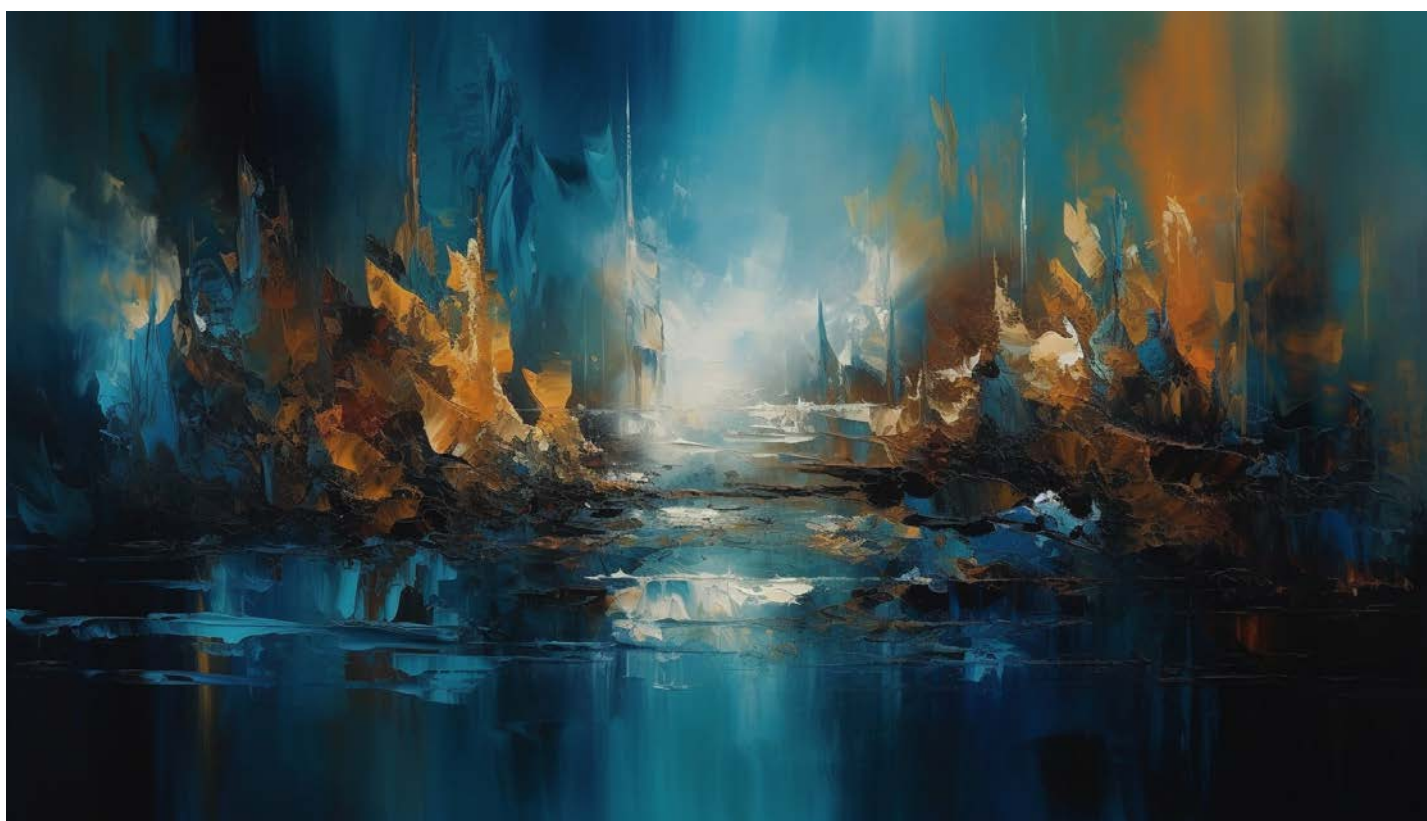

Nacsinák Gergely András

FÖLDKÖZELI VISZONYOK

2023-09-03 | NOVELLA

Azonban unatkozott.

Unalmát báránfelhő-terelgetéssel szokta elütni, de a júliusi ég makulátlan, kifeszített vitorlaként feszült a táj felett, és egyetlen folt, csellengő báránfelhő sem mutatkozott rajta. A rét vége-hossza nincs aléltságban nyújtózott, tücsökszót lihegve. A folyó is meglassúdott így nyár derekán: a szorgos örvények elcsitultak, vize opállossá vált, szinte állni látszott a part vályújában.

erőfeszítés nélküiség

Hasra fordult, mert szerette, ha a hasát cirógatják a füvek, és az égbolton végtére úgyszem mutatkozott semmi érdekes. Hacsak nem a vércse, amely újra meg újra fölvtorlázott

az égbolt tetejéig: minden erőfeszítés nélkül vitette magát a puha párákon egyre följebb, ez lehetett Ikarosz kísértése is, gondolta, ez az erőfeszítés nélküiség – de a vércse abban a pillanatban egy cickányt pillanthatott meg a mélyben, mert tollas meteoriként zuhant alá, megtörve a varázst. A hasára fordult tehát, hadd csiklandozza mellét, hasát és lábszárát a sok mezei fű: selyemperje, cickafark, réti menta, madársóska, s a nemrég kaszált taréjos búzafű. Lejjebb, a folyó felé árvalányhajak integettek, ha megmozdult a rovarzümmögéstől kába levegő.

Azonban unatkozott.

*

Fröccsnéni egyszem lánya volt ő, aki délelőttönként kiheveredett a zsályák, zsurlók, fényből szőtt árvalányhajak közé, magamagát is félig-meddig árvának érezve, pedig volt neki anyja, még ha az történetesen Fröccsnéni volt is, a Geller borozó csaplárosa. És hát bizonyára volt apja is, valahol messze, ismeretlen helyen, de biztosan volt, különben nem érkezett volna a lány születésnapjára minden nyáron egy tarka bélyegekkal megrakott, viseltes boríték, minden évben egy bélyeggel több – ám hogy mit rejtett, az a megajándékozott titka maradt. Ő pedig fruska létére jól, sőt, mesterien bánt a titkokkal. Ami nem csoda, hiszen délutánonként ő szolgálta ki a nagyérdeműt a Gellerben, márpedig egy valamirevaló borozó tudvalevőleg nagy titkok és mihaszna megfejtések találkahelye. Itt dolgozott Fröccsnéni lánya az ebéd utáni szőke spitzerek idejétől a sűrűbb vörösborok megjelenésének órájáig, azaz nagyjából este nyolcig – mert Fröccsnéni szerint napszállta után már fajsúlyosabb titkok kerülnek terítékre, amelyek könnyen megfekszik egy fiatal lány lelkét. Az ilyeneket, amelyek a férfilélek amúgy ritkán bolygatott rekeszeiből bukkantak föl, már csak a testesebb nedűk bírták elhordozni, így az első, figyelmeztető kékfrankosok táján a leány elillant a pult horizontjáról.

Szabad volt egészen záróráig, mégpedig korlátlanul; a vele egykorú lányok többsége ekkor vagy hazafelé szállingózott, vagy folytatólagos beszélgetésekbe merült, így Fröccsnéni lánya megint csak egyedül maradt, mert fáradt volt, hogy utat törjön mások begyakorolt gesztusain át. A nyárestéket tehát nagyrészt csavargással töltötte, alighanem kellett az a néhány üres óra, hogy kioldódjanak a délután folyamán hajába gubancolódott titkok, az alkonyat hűvöse pedig leöblítse a bőrén megtapadt tekinteteket.

*

Nehéz megmondani, mi van előbb. Vajon a magányosság szolgáltat ki minket a vágyakozásnak, a különállás avat bennünket a vágy tárgyaivá, vagy fordítva: mások vágyai képeznek az ember körül légüres teret, amelyben másoknak lehetetlen megmaradniuk. Fröccsnéni is egymaga volt persze, de az ő egyedülléte egyrészt védjegyének számított, másrészt a munkaidőre korlátozódott. Ha az elködösülő férfiszemek egyike-másika az indokoltnál tovább időzött rajta, alaposan legorombította vendégeit. „Édesanyád, akár a jó vörösbor” – jegyezte meg egy alkalommal Fröccsnéni lányának a nyugalmazott révész – „fanyar és testes”.

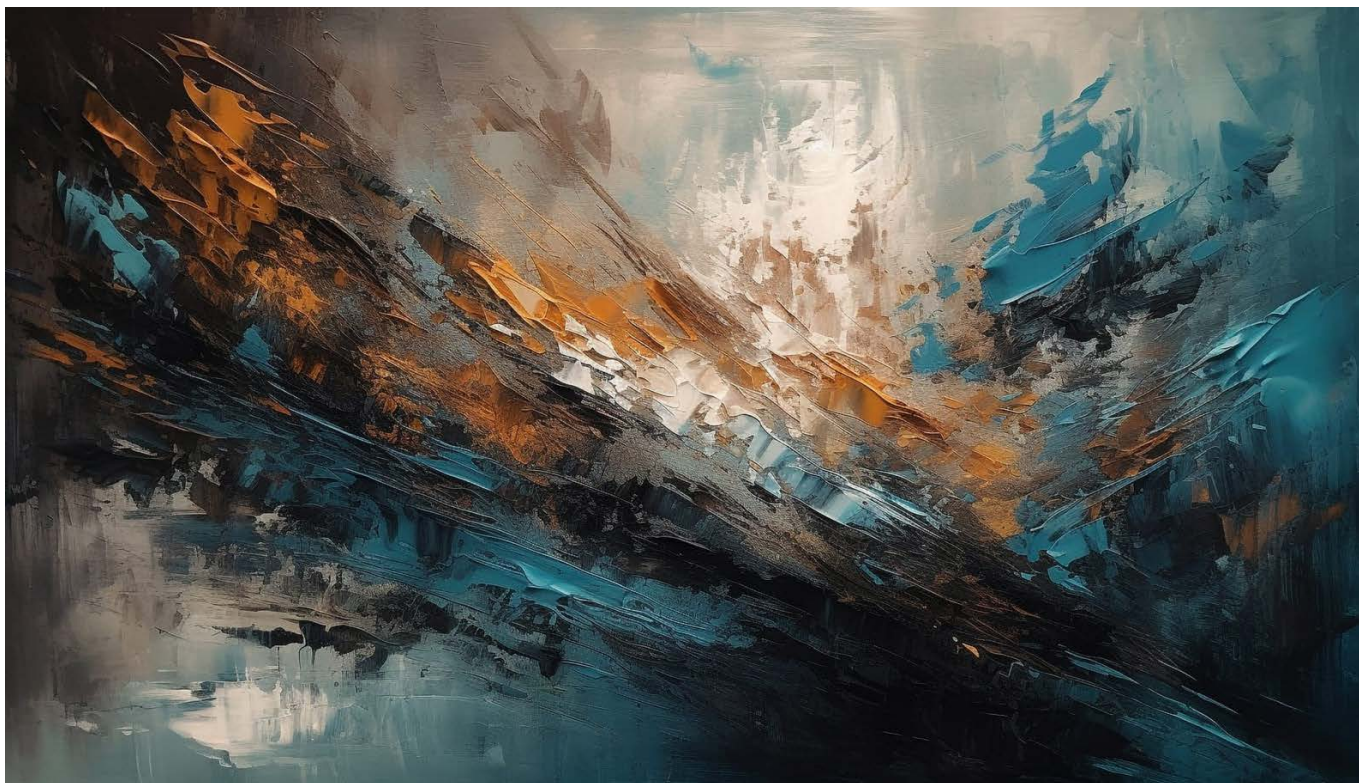
Fröccsnéni tehát gyakorlottan állta a magányt, már csak azért is, mert délutánjait rendszerint a kertjében töltötte, óraszám pizsmogva a saját ötlete nyomán barkácsolt lebegő madáretetőkkel. Álláspontja szerint a madarak voltaképp csak kényszerűségből tartózkodnak a földön, táplálékot keresve; az is példázza ezt, hogy némelyek, miként a fecskék, akik szerencsés módon a levegőből gyűjtik össze a betevőt, egyáltalán nem ismerik a talaj érintését, úgyszólván idegenek a földtől. Rendhagyó madáretetőket eszkábált tehát, amelyek nem lecsalogatták az égből az oda tartozókat, hanem fölemelkedtek hozzájuk. Tucatnyi efféle alkotmány lebegett hosszabb-rövidebb zsinórokkal kipányvázva házacskájának tágas hátsó udvarán: magokkal, csészényi vízzel, pondrókkal, minden ínycséggel fölszerelve. Ezeket tisztította, javítgatta délutánonként Fröccsnéni, a fogai között tartott szögeken át dűnnyögve el az napi észrevételeit a világról, mint valami méléző sziláscet. Amikor elkészült, fájós derekát ropogtatva, csípőre tett kézzel gyönyörködött a páratlan látványban, amint az etetők egyenként a magasba emelkednek, hogy aztán a röpülés megannyi íve karcolja körülöttük az eget, a földre szállás közjátéka nélkül.

Így hát Fröccsnéni alapján véve nem volt egyedül.

eresszék szélnek mindet

Fröccsnéni lánya azonban fiatal volt még, nem állt módjában efféle ötletes kerülőutakat tenni a magány körül. „Még túlságosan hisz a földközeli viszonyok

lehetőségeiben” – dörmögte a pultot mosdatva, törőronggyal lucsoztatva Fröccsnéni a révésznek, voltaképp az egyetlen törzsvendégnek, akit valamelyest bizalmába fogadott. Nagy szívfájdalma volt, hogy leánya a lebegő madáretetőkre is fittyet hányt: kicsi korában persze rajongott értük, de serdülőként már úgy vélte, hogy vagy rögzítsék egyszer s mindenkorra, vagy eresszék szélnek mindet, csak maradjon már abba ez a mindennapi, kétértelmű procedúra, a folytonos elengedése és visszahúzása. Pedig hát annak idején, amikor megtanult beszélni, sóhajtott Fröccsnéni, ő keresztelte el azokat „angyaletetőknek”, amely név persze rajtuk is ragadt.

*

A Geller Borozó alkonyattájt a legszebb. Legkivált téli estéken, amikor borostyánszín ablakain telt fények szűrődnek ki az éjszakába. Persze nyárestéken sincsen ok panaszra: két megtermett gesztenyefa strázsál az ajtaja előtt, gesztenyevirágzás hetében reszketeg asztalkák kerülnek ki alájuk két-három billegős szék kíséretében, s ezek kinn is maradnak mindaddig, míg a vendégek feje búbján és poharában nem koppannak-loccsannak az első kövér termések. Odabenn, az alacsonyán ívelő keresztboltozatok sejtetni engedik, hogy a bormérés nem éppen ma kezdődött e helyt; a nagyokosok azt is tudni vélik, hogy egykor Szent Gellért oltalmában állt, csak éppen a történelemhez feltétlen lojális kezek levakarták homlokzatáról a kegyes jelzőt, az időjárás pedig valamely okból cenzúrázta a továbbiakat. Akárhogy is, időtlen idők óta mindenki Gellerként emlegeti mifelénk, utalva az akadályra, melyet olykor a hazatérés elé gördítenek az esthomályban pislogó ablakszemek, valamint a szökevény párák, amelyek ajtónyitáskor egy beszélgetés foszlányaival együtt rebbennek ki a sötétbe, mint a denevérek. Ebbe a meglékelt éjszakába lép ki,

rendszerint nyolc óra tájt, Fröccsnéni lánya. Első lépései tétovák, mintha azt várná, hogy valaki csatlakozzék hozzá; mintha számítana rá, hogy ezúttal nem lesz egészen egyedül.

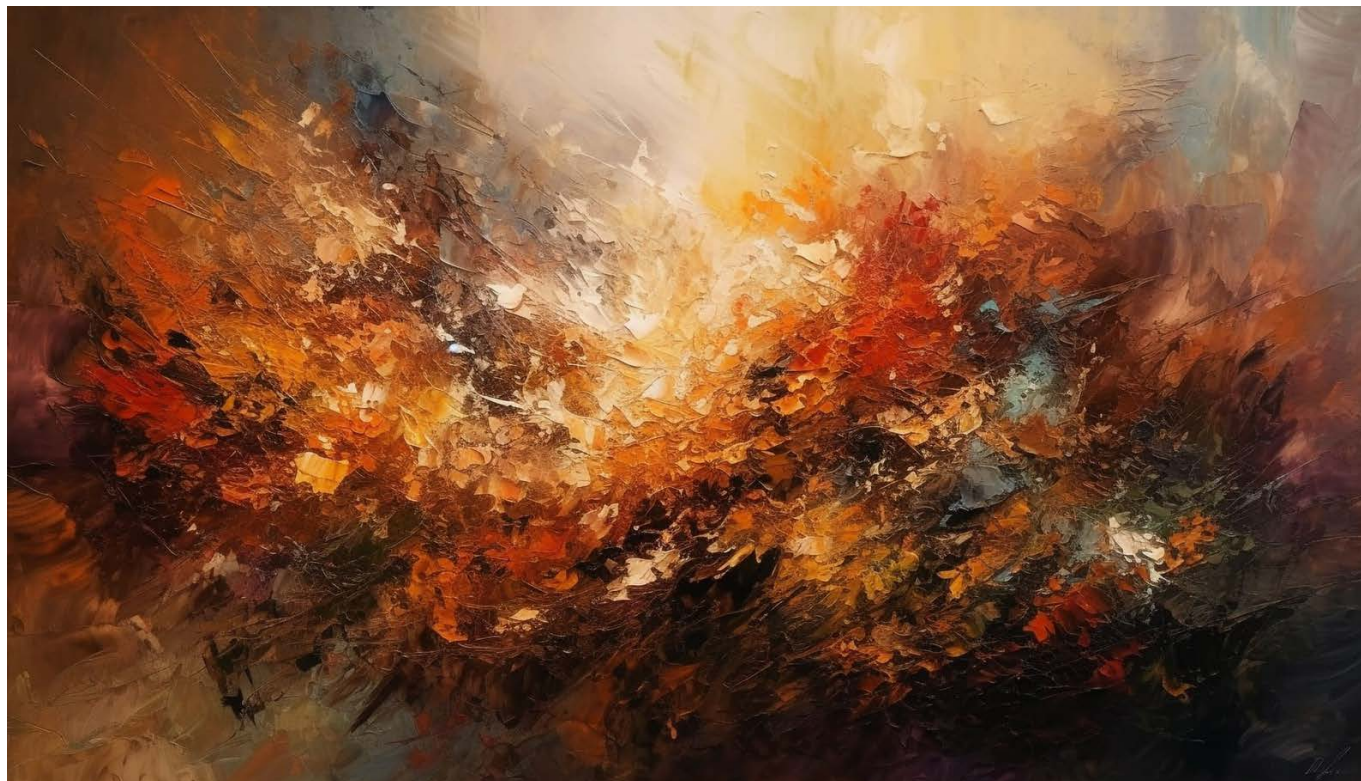
*

Jó lenne megérteni végre, hogy a vágy alapján véve céltalan, nem irányul sehová és semmire, hacsak nem önmagára. Csak úgy van, mint a természet többi dolga: a fűszálak, a rügyek, a kövek a patakmederben. A földet tapodjuk, a levegőt belélegezzük, a vágyat vágyjuk. Ennyi történik, ez viszont megtörténik újra és újra, és nincs ebben semmi különösebben fontos – mindössze egyfajta szépség, ami szintén csak úgy van, mint a füvek, kövek, levelek. Ezt ismerte fel Fröccsnéni lánya meglepően zsenge korában, holott éltesebb buddhista mesterek is csak az elmélyedés tartósabb fázisaiban, a *móksa* kapujában sertepertélve szoktak ilyesfélét produkálni. Nem így Fröccsnéni leánya, aki sem termetre, sem attitűd szempontjából nem emlékeztetett a nirvána naspolyaszerű koldusaira. Képzeljünk magunk elé egy vonzó fiatal teremtet: akik a szőkét kedvelik, szőkét, akik a barnákhoz vagy vörösökhöz húznak inkább, azok barnát vagy vöröset; akik a szilfid alkat hívei, karcsú testet képzeljenek, a teltebb idomok bolondjai arányosan kiporciózott puhaságot. Fröccsnéni lánya mindez együtt volt: senki nemigen értette, miképp lehetséges ez, de nem is igen számított; elég volt, hogy felbukkant itt meg ott, délelőttönként az iskolában, délutánonként a pult mögött, vásár- és ünnepnapokon a mezőn, utcán, tereken csatangolva – vagy egyedül, vagy alkalmi barátaival, akiknek sorában alkalmasint helyet kapott egy-egy rövid lejáratú szerelem. Mivel a nők hajlamosak egymás szépségét automatikusan sértésnek tekinteni, ezért Fröccsnéni lánya jobb híján fiúkkal barátkozott. Ezek részéről nem volt ugyan a pajtáság egészen őszinte, de mert a lány esze legalább annyira riasztotta őket, mint amennyire szépsége vonzotta, a két ellentétes erő egymást kiegyenlítve tisztesnek mondható távolságot garantált. Ha Fröccsnéni tudja, hogy egyszem lánya ilyen fölismerések birtokában van, bizonyára kevésbé mereven ragaszkodik az este nyolc órai váltáshoz.

*

Fröccsnéni lánya tehát idejekorán megtanult a vágyak hullámverésében élni, azoktól többé-kevésbé érintetlenül; fölismerte ugyanis, hogy azok nem reá magára vonatkoznak, csak úgy általában vannak, még ha adott esetben rajta csapódnak is ki, mint az iddogálók lehelete a poharak falán. Ettől azonban jottányit sem tágított tőle az egyedüllét, mert az emberek irigylik azt, akire vágnak, főleg akik szeretnének maguk is vágyottak lenni. Márpedig ki ne szeretne. Ennél jobban foglalkoztatta, hogy mihez kezdjen a benne magában repeső vággyal, amely ezek szerint ugyanúgy nem tulajdona, ahogy a másoké sem az. Eleinte, mint minden dilettáns, megpróbálta ezt a vágyat szerelemre váltani, ugyanazzal a kétes tranzakcióval, amit másoktól lesett el, mert azt hitte, így kell. Azonban kénytelen volt belátni, hogy a kettő árfolyama igencsak különbözik, és amint a vágy tárgyat kap, tüstént inflálódik. Túl szűk kalitka a szerelem, állapította meg. Jobb megoldás nem lévén, maradt inkább magának a rét füveivel, meg a magasban keringő vércsével, és megpróbált ő is csak lenni, amolyan fű-, kő-, meg falevélmódra, mérsékelt sikerrel. Nem vagyok árvalányhajnak való, konstátálta kedveszegetten. Mindeközben a vágy nőttön-nőtt benne, a torkát szorongatta, a szívét kerülgette, a fülében zakatolt. A többiek, főleg az anyja elől persze gondosan titkolta ezt a növekvést, amelyről úgy hitte, rövidesen már el sem fér majd benne magában, de lehet, hogy az egész világban sem. Nem értenék, súgta egy üres csigaházba, és a csigaházat a folyóba dobta. A vágy cizellálásának fortélyai sem igen foglalkoztatták, holott az emberek életük túlnyomó hányadát leginkább ezzel hajlandók eltölteni, kirakatizgalmakkal tartva magukat ébren a hosszú alvás előtt. Inkább átadta magát a füvek érdek nélküli cirógatásának. A végtelen nyári napokon a város melletti levendulaültetvény felől fűszeres, csiklandós illatok szűrődtek a nyárfaligeten át. Az illatokban ráismert a vágyra, és megvigasztalódott: hát még sincsen egészen egyedül. Hallgatta a távoli harangkondulást, amely a rovarzümögéssel elvegyülve lebegett a rét fölött, és ráismert erre a lebegésre. Ha pedig végképp elunta magát, a mezőkön át visszaballagott a városba. Az első sarkon kért négy gombóc cirmos fagyit. Felkapaszkodott a kegyetlen hangú toronyórához, és onnan lógázta a lábát, míg el nem fogyott mind a négy gombóc. Fecskeszárnyak villogtak a bokája körül. Délutánonként, a pult mögött állva csöndesen töprengett az emberek tekintetén: ahogy leleplezi, fölemeli, röpteti, majd elejti őket a bor, hogy aztán szárnyuk szegetten imbolyogjanak hazafelé a megbokrosodott utcákon. Előbb

még könnyedén vitorláztak fölfelé a borok páráin, akár a vércsék, megannyi boldog Ikarosz, de hullásukban már nem volt semmi szépség vagy céltudatosság. Próbálta megfejteni, mit jelez neki a vércsék röpte, ez a könnyed és halálosan pontos ingajarat ég és föld között.

*

Világunk tele van elhasznált testekkel, amiket mások pillantásai használtak el.

A próféta a kiszáradt kútban élt, a majorság felé vezető út mellett, ő mondta ezt. Fröccsnéni lánya véletlenül bukkant rá, nyári kószálásainak egyikén. Ezek szerint még egy prófétának is feltűnik, milyen szemrevaló teremtés, gondolta, máskülönben miért mondott volna ilyet. Azt is mondta még, hogy a vágyak ne tévesszék meg, mert mindig valami helyett állnak, olyanok, mint a szavak, nem tanácsos őket a lényeggel összekeverni. Mégis állandóan ezt tesszük. Ezen felül kérte, hogy alkalmasint hozzon ki valami ehetőt, és biztassa ugyanerre a városbelieket is, mert a nyár hátralevő részét itt tervezi eltölteni. A parizerért nem rajong, de egy próféta ne legyen válogató: cserébe szívesen jövendöl nekik a világvégéről, meg ilyesmi. A lány egy kissé

meghökken, pontosabban az első pillanatban csaknem elájult az ijedségtől, mert nem számított rá, hogy a kútmélyből valaki öblös hangon szólítani fogja, de aztán összeszedte bátorságát, átkukucskált az omladozó kútkáván, és így talált rá a prófétára. Érdekesnek tűnt, hogy valaki, ha csak nyárra is, de egy kút fenekén rendezkedjen be. Itt csönd van és hűvös, magyarázta a próféta, és nagyon praktikus is, ha az ember nem akar a felszínnel foglalkozni. Másnap délelőtt vitt neki az előző este a Gellerben megmaradt borkorcsolyákból egy kendőbe, mint valami batyuba bugyolálva, és leeresztette a prófétának, aki addigra meglehetősen éhes volt már. A próféta megköszönte a pogácsákat és az aprósüteményt; mivel szolgálhat cserébe, kérdezte a lánytól, kozmikus léptékű vagy mentálhigiénés előrejelzésekkel, de a lány csak megrázta a fejét, ugyan már, mondta, és nem tudta, mi olyan furcsa ebben az egészben. Este értette meg, a munka végeztével, amikor már hazafelé tartott a szokásos vargabetűkkel. Hogy ugyanis a próféta fölfelé irányuló tekintete, amely a kút mélyéről két apró tócsaként tükrözte az eget, nem ért hozzá. Azok a szemek rászégeződtek, de áthatoltak rajta, mint a levegőn. Mintha ott sem volna. Vagy inkább – mesélte később, és kitartott amellett, hogy ez a pontosabb megfogalmazás, tűnjön bármilyen esetlennek is – mintha azt nézte volna, ami belőle ott sincs. Olyannyira megszokta már a ragacsos, nyúlós, bogáncsmódra akaszkodó, kutyamód ragaszkodó, tövises, mohó, bőrét karistoló tekinteteket, hogy úgyszólván hiányérzete támadt egy ilyen tovasikló, őt alig-alig érintő, se nem cirógató, se nem megperzselő pillantástól; az első percben csaknem zokon vette, hogy észre sem veszik. Aztán belátta, hogy a próféta igenis észreveszi, csak nem úgy, mint a többiek: hanem azt az üres helyet nézi, ami mindegyikünkben ott van, pontosan a szív közepén. Ettől megnyugodott, maga sem értette, miért.

Annál elviselhetetlenebbnek tűnt a Gellerben töltött hosszú-hosszú délután.

*

Kisebbfajta ünnep volt, ha Fröccsnéni lánya, egy-egy jeles alkalomkor nem feltűnően merész, ámde csinos ruhában jelent meg a város utcáin. Aki látta, ezzel elintézettnek tekintette a napját, mint ami kerekesebb és egészebb már sehogyan se lesz. Azon a nyári délelőttön sokan találgatták, miféle ünnepről feledkeztek meg – Szent Plajbász

napja lenne, a betűvetők védőszentjéé? Vagy már eljött volna a Város Kitalálásának emléknapja, amelynek estéjén végre szemrevételezhetőek lesznek az égszerész új kompozíciói? Netán évközepe bált rendeznek a Fonott Hotel különtermében? A leány haja feltűzve, tarkóján kacér pihék incselkednek, szoknyája ficánkol, valamivel – épp eléggel – a térde fölött. Lába mintha alig érintené a járda köveit. A háziasszonyok késedelem nélkül, lisztes, zsemlemorzszás vagy épp tejfeles ujjakkal kezdték átnyálazni a falinaptárakat. A Nemzeti Sehovatartozás Napja lenne? De hiszen az munkaszünet! A Jelatine kasszírője derékig hajolt ki a pénztárból, keble lavinaként omlott át a pulton, és tüstént utasította a segédet, hogy vigyen ki további asztalokat a cukrászda elé. Lehet, hogy tűzijáték is lesz? A se vége, se hossza találgatásoknak az vetett véget, hogy a lány egyszerűen átvágott a városon, a majorság felé. Kezében kis batyu. Hajában százszorszép.

Próbára akarta tenni a prófétát.

*

Amíg a vércse a nyári égbolton szitál, állni látszik az idő: Hórusz kitágult pupillája. Amíg a zeniten függ, egyetlen kitarzott hang a világ az idő kifeszített húrján, hogy aztán váratlan lendülettel újra mozgásba lendüljön minden, amikor lecsap. Az idő a halált írja körül.

a homloka közepén

Ezen a reggelen a vércse elhagyta megszokott őrhelyét a surranó egerekkel, cickányokkal, pockokkal megterített kaszáló fölött, és távolról, vitorlázva követte Fröccsnéni lányának apró alakját

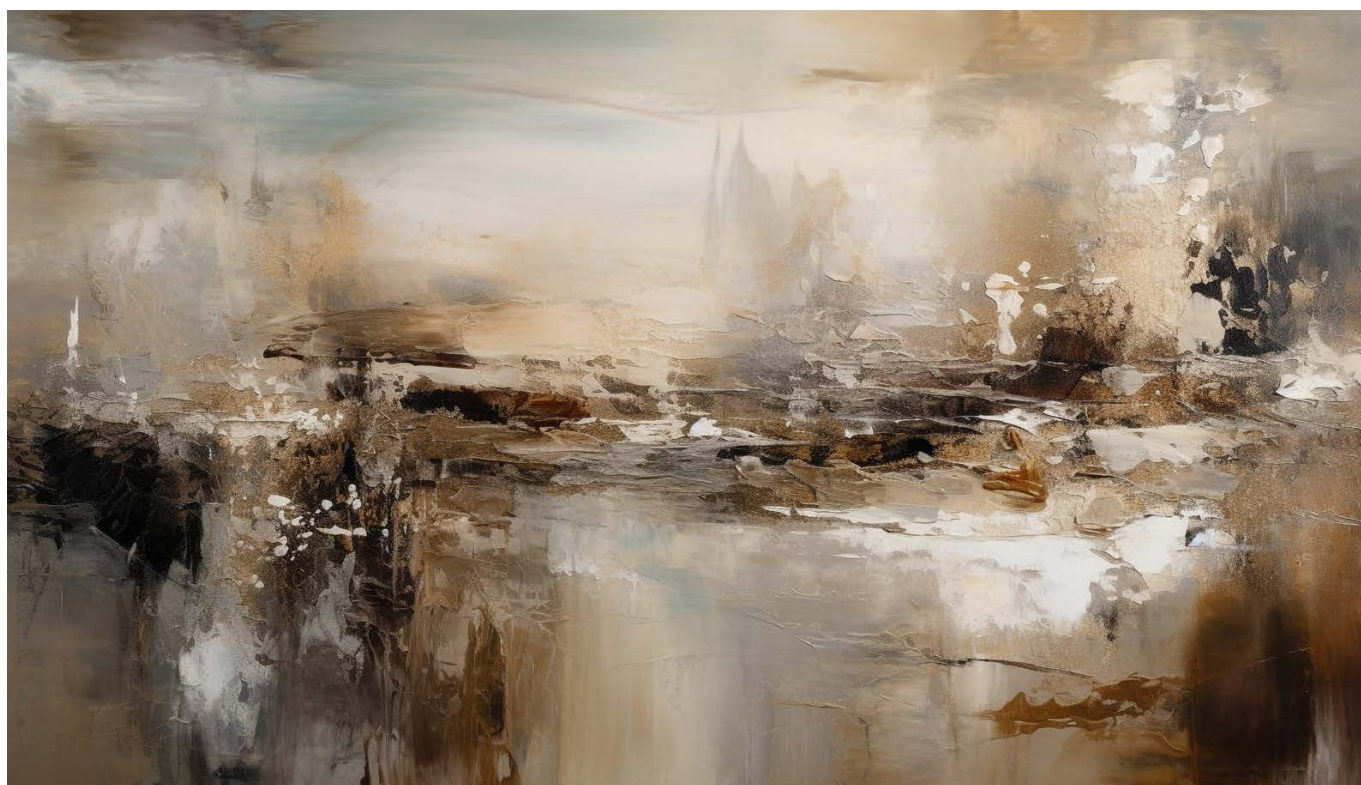
a dűlőúton. Amikor a lány a kiszáradt kúthoz ért, áthajolt a kútkáván és lepillantott: a mélyben, akárcsak tegnap, ott látta kéklenni a két cseppnyi tiszta eget, és ettől megint egy csapásra úrrá lett rajta a tegnapi nyugalom. Csengő jóreggeltjét visszhangozták a mohos kőfalak, amint a kút szája felett vidáman meglóbálta a batyut, majd elengedte. A kedélyesen mosolygó prófétát pontosan a homloka közepén találta el: a derült égből érkező borkorcsolya ütésétől megtántorodott, és fájdalmas nyögést hallatva a fenekére huppant. Fröccsnéni lánya kislányos mozdulattal kapta szája elé a kezét, és már éppen bocsánatot akart kérni, amikor megértette.

A próféta vak volt.

*

A pillantás rendszerint vízszintesen siklik, szorosan a vágyakhoz tapadva, akár az uszadékfán megakadt szemét, legföljebb a kerekded keblek és kecses lábszárak egy-egy örvénye térítheti, kacsintott a ragyás képű révész, igaz, mérsékelten kancsalítva Fröccsnénire aznap délután. Aki válaszképp csak sóhajtott egy hosszút. A pult mögött végigállt évtizedek valamennyi vendégbölcössége benne volt abban a sóhajban, és válasz nélkül tovább bíbelődött a szódásszifonnal. Ha nincs, ami a tekintetet vertikális elmozdulásra kényszerítse – folytatta a révész a sóhaj a szó szoros értelmében eleresztve a füle mellett –, mint teszem azt, a gótikus katedrálisok tornyai vagy az egyiptomi piramisok, akkor menthetetlenül megtapad a közeli és elcsépelte dolgokon, és sodródik velük. Fröccsnéni megállta, és nem kérdezett vissza, hogy akkor ő most közeli és elcsépelte dolognak számít-e.

Itt kell közbevetnem, hogy városunk természetesen egyetlen árva katedrálissal sem büszkélkedhet, pláne nem gótikussal, piramissal még úgy se, így voltaképp rejtély, hogy a révésznek miért éppen ezek a példák kívánkoztak zsibbadó nyelvére. Két templomunk közül a katolikus egyetlen csúcsívvel sem büszkélkedhet, a protestáns istenháza pedig az Írásba és a vasárnapi ebédbe vetett hit szilárdságát hirdeti robusztus falaival, valamint a szűklátókörűséget is dicséri még, takarékosan mért ablakaival. A révész meghökkentő hasonlata tehát nem különösebben ragadta meg Fröccsnéni, aki inkább a faliórára pillantgatott: lányának már jó néhány perce itt lenne a helye, őt pedig várják az angyaletetők, szárnyas barátai számítanak rá, hogy időben felküldi nekik az eleséget a biztonságos égbe.

*

Alighanem másképp alakulnak a dolgok, ha Fröccsnéni idejekorán megosztja a pult mögött eltöltött évek enyhén cefreszagú tapasztalatait a lányával – csak hát ő úgy vélte, korai még, s nem is biztos, hogy szükséges; ha fel is merült, inkább elhessentette a gondolatot. S ha nem hessenti el, akkor sem tudta volna, hol kezdje. Pont, mint azt az apa-dolgot. Fröccsnéni nem volt pedagógus-fajta, és minden évben,

amikor a lány születésnapja közelgett, a mesélhetnék csak tovább apadt benne. Tisztában volt vele, hogy a dolgok a pult mögül éppen fordítva látszanak, mint odaátról, a pultot támasztva. Ami a pult túlfeléről bonyolultnak látszik, innen magától értetődő. A pult egyik oldaláról átbeszélt titkok Fröccsnéni felől nézvést kitárulkoztak, elvesztették szégyenlős palástjukat és pőrén álltak, akárcsak korábbi gazdáik; és hát nem volt bennük semmi komplikált, semmi magyaráznivaló, mindig ugyanaz ismétlődött, mint egy hányavetin komponált slágerben. Így Fröccsnéni biztonságban érezte magát és a lányát is. Tudta jól, amit a révész is szóvá tett az imént: hogy a vágyak természetüknél fogva horizontálisan közlekednek, ráadásul többnyire bevett utakon, és csakis addig számítanak, amíg kimondatlanok. A vágyak méhe a hallgatás. A szerencsétlenek, akik itt elbeszélnek, eldadogják, elharsogják életük titkait, egyúttal meg is fosztatnak tőlük, és megkönnyebbülten, ámde üresen távoznak, lemetszett szárnyakkal. A vágyak lehangoló egyformaságának legfeljebb az elhallgatás variációi adhatnak egyedi színezetet. Mindent összevéve nem nagy ügy, legyintett Fröccsnéni.

Így hát amikor lánya kissé sápadtabban és hallgatagon, bő fél órát késve megérkezett, nem kérdezett tőle semmit, le sem gorombította, csak sietett haza, mert a madáretetők addigra már vészesen ereszkedtek a föld felé.

*

Aznap este, tulajdonképpen anélkül, hogy elhatározta volna, Fröccsnéni lánya a Gellerből kilépve néhány tétova kanyar után a mező felé indult. Szandálját levéve meztelláb vágott át rajta, lábszárát ingerelték a hűvös füvek. De nem állt meg, nem heveredett közjük, mint máskor, hanem keresztülvágott a réten, egyenest a folyó felé. Sürgető vágy fogta el, hogy a ráégett pillantásokat mihamarabb lemossa a folyó részvétlen vize, melyben egyébként városunk lakóinak nem szokása fürdeni. Kiszámíthatatlan folyó, mondják, alamuszi, sok benne az örvény, hirtelen mélyül, és óriásharcsák alszanak az iszapban – de ez őt a legkevésbé sem zavarta most, nem is gondolt vele, úgy, ahogyan volt, belegyalogolt a vízbe, ruháját leoldotta a folyó, és ő átadta magát a hűvös sodrásnak: az pedig dajkálta, vigasztalta, játszott vele. Bőrét érdes kavicsokkal karcolta, puha homokkal simogatta; húzta is volna lefelé, a maga titkaihoz, gyere, vannak mélyebb dolgok az emberek titkainál, súgta neki a folyó, de

Fröccsnéni lánya akkor megelégette a dolgot, és a partra úszott. Várt, míg a holdsugár egyenként felitta bőréről a vízcseppeket. Megvárta azt is, míg a távoli ablakokban egyenként kialszik a lámpavilág, és csak akkor indult el hazafelé, amikor a városban mindenki az igazak álmát aludta – végtére is anyaszült meztelen volt. Az első házakhoz érve még igyekezett a holdsütötte utcák árnyékos oldalán maradni, aztán nekibátorodott, már az út közepén lépdelt, felvetett fejjel, csaknem büszkén. Most már neki is volt titka.

A révész kiverte pipájából a parazsat az éjlő vízbe, amelyben már csak csillagképek fürdöztek, föltápáskodott, és óvatosan leakasztotta a fiatal fűz ágain megakadt, csuromvíz ruhát.

angyalok gyülekeznek

Mire a lány hazaért, Fröccsnéni harsogva húzta a lóbórt. De álma nem volt nyugodt: látta, amint a reszkető holdfényben áttetsző angyalok gyülekeznek a madáretetők körül, némán

körözve a hátsó kert felett, egyre többen, egyre többen.

*

Mindaz, amit a próféta mondott, bölcsesség, blódség és bornírtság kiszámíthatatlan elegye volt. Egyeseket leteremtett, amiért nem használnak fogselymet. Másokat az egekig magasztalt vagy megfeddett olyan dolgokért, amelyeket nem követtek el, de megnyugtatta őket, hogy előbb-utóbb el fogják. Ötletszerűen felemlegette a világvégét, de időpontok nélkül. Valaki körözöttet hozott neki friss serclivel, ezt hálásan nyamnyogva befalta, majd közölte az illetővel (nő volt), hogy egyrészt a világ tengelyét ne keresse, mert számtalan tengelye van, a világ ezek mentén egyszerre forog merőben különböző irányokba, másrészt hagyja abba a kurválkodást. A futballbírónak melegen ajánlotta, hogy másik utat válasszon hazafelé, mert az előző napi büntető tizenegyes szült némi elégedetlenséget a hazai csapat szurkolói közt (előző nap ugyan nem volt meccs, másnap viszont igen, a futballbíró pedig harmadnap zúzódásokkal és bordatöréssel tért magához a kórházban). Még a leégett kastély őre is lebecsgette a dombról, fél csomag cigarettát dobott le a prófétának, közölte, hogy ő nem kíváncsi semmire, de lesz némi elszámolnivalója Istennel, majd sarkon fordult és távozott. A próféta hiába kiabált utána, hogy dobjon le gyufát is, az őr oda se bagózott. Látnivaló tehát, hogy Fröccsnéni lánya sétájának farvizén a próféta érkezésének híre is terjedt városunk jóra való polgárai közt, akik a kíváncsiságtól sarkallva mind nagyobb számban zarándokoltak a kiszáradt kúthoz; eleinte szégyenlősen, tréfákkal véve el a dolog életét, majd egyre buzgóbban és egyre őszintébb ellenszenvvel.

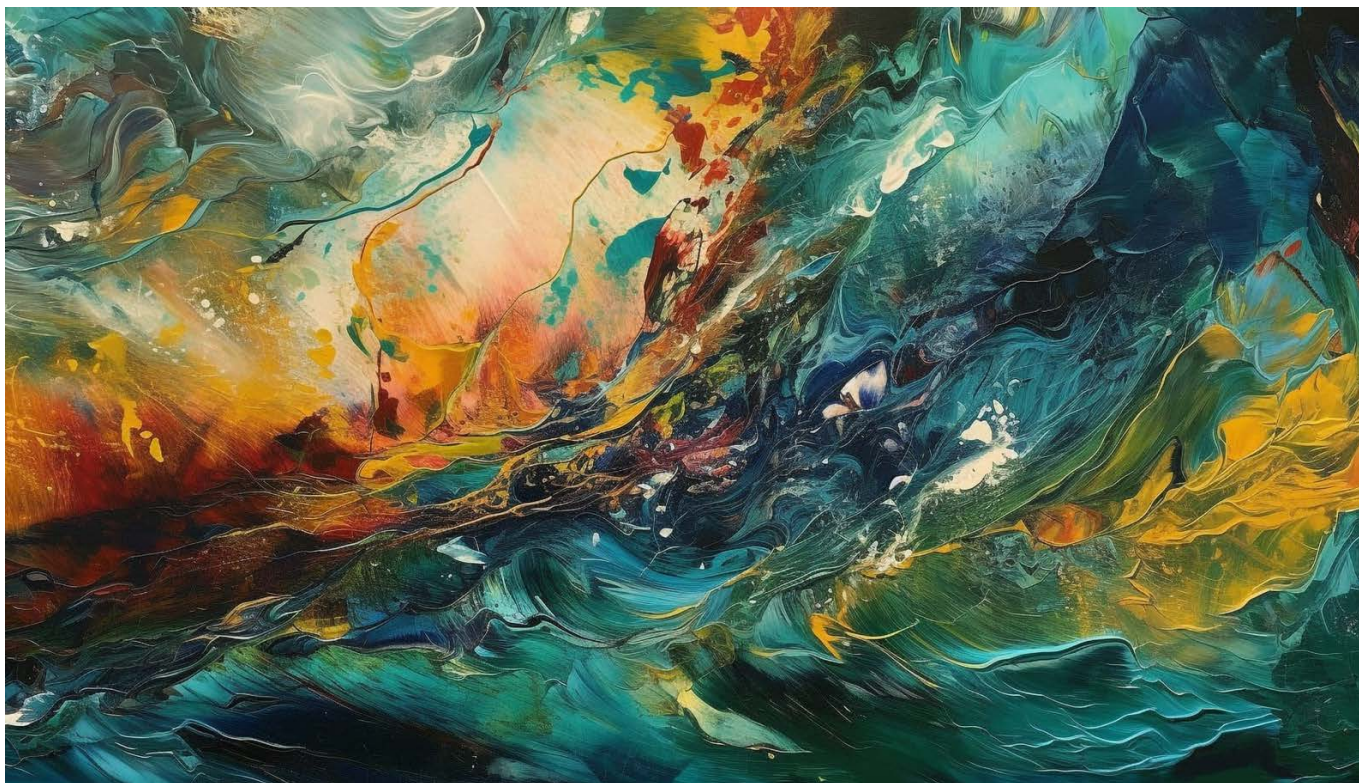
Fröccsnéni lánya azonban nem járt arra másnap és harmadnap sem – elsősorban azért, mert belázasodott és ágyinak esett. Egyszerű meghűlésnek indult, de tüdőgyulladás lett belőle magas lázzal, és harmadnap a lány már önkívületben félrebeszél. A Geller nem húzhatta le a redőnyt, de a zárórát előbbre hozták; jobb híján a nyugalmazott révész vesztegelt a lány ágya mellett, amíg Fröccsnéni a nagyérdeműt szolgálta ki, cserélte a priznicet a lány homlokán és csuklóján, közben pedig a folyami élet apró-cseprő érdekességeiről mesélt, remélve, hogy valamiképp sikerül visszacsalogatni a lányt az eszmélet innenső partjára.

színehagyott lett

A siker azonban váratott magára, és hogy a leány állapota nem javult, Fröccsnéni arca is megnyúlt, színehagyott lett. A doktor, aki másnaponként

benézett, próbálta ugyan nyugtatgatni, de ennek ugyanolyan kevés foganatja volt, mint a poroknak és piruláknak. Ötödnap este, amikor Fröccsnéni hazatérve azt találta, hogy lánya egész teste verejtékben úszik és már a révész arcára is kiült a kétségbeesés, fölcsattant: Hát most már mondhatna valaki valami értelmeset!

A révész erre megkockáztatta a prófétát a kiszáradt kútban. Ő ugyan nem járt nála, de többekkel beszélt, akik igen; hóbortos, de jó szándékú alaknak tűnik, és akár tudhat is valamit. Ugyan mit, fújt egy bosszúsat Fröccsnéni. Azt nem lehet tudni, de valamit biztosan, az ember nem él ok nélkül egy kiszáradt kútban, meg lehetne próbálni, habogta a révész. Fröccsnéni úgy meredt rá, mint aki először látja: a révész nem tudta eldönteni, hogy a következő pillanatban felpofozza vagy átöleli, végül gyors egymásutánban mindkettőt megcselekedte, majd kendőt kanyarítva terebélyes vállára, elsietett. A többit attól a fanatikus rajongótól tudjuk, aki napestig a kiszáradt kút mellett ült, minden arra járót testvérnek szólított, és fennhangon esdekelt, hogy az Úr kímélné meg városunkat az amúgy kiérdemelt csapásoktól, miközben a próféta a kútmélyből ordibálva válogatott sértéseket vágott a fejéhez. Az illető éppen cihelődött, amikor a holdfényben ázó dűlőúton fölbukkant Fröccsnéni. Biccentéssel üdvözölte törzsvendégét, és egyenesen a kúthoz baktatott. Áthajolt a káván: egy darabig szótlánul, hunyorogva nézett a mélybe. A kút is elnémult. Aztán Fröccsnéni mély levegőt vett és köpött egy jókorát, csak úgy loccsant odalent. Hang nélkül sarkon fordult, és távozott, ahogyan érkezett.

*

Másnap kora reggel – tiszta idő volt, az emberek betett spaletták és bevont függönyök mögött igyekeztek tudomást sem venni a hajnali fényözönről – egy vándorbot ütemes kopogása kísérte a próféta hangtalan lépteit az utcákon. A nyitáshoz készülődő pék láthatta, hogy az illető nem pontosan úgy használja a botját, mint a vakok szokták, mintegy radarként simítva maguk előtt a kövezetet, hanem mintha mocsárban közlekednék, maga elé bök egyet, azután lép, bök és lép, és ettől mozgása szaggatott tánchoz hasonlított. Az átvirrasztott éjszaka után ültéből fölrezenő Fröccsnéni is meghallotta a közeledő koppanásokat. Első pillantásával megállapította, hogy a lánya még él, ámbár alig piheg. Fehér volt, mint a fal, szeme félig lehunyva, lihegve szedte a számára még elérhető, kevéske levegőt. Második pillantása az uborkaképű révészre esett, aki a szomszéd szobában kiterülve aludt a sezlon előtt, amelyről bizonyára aláhullt az éjszaka folyamán. Harmadik pillantásával már a kopogás forrását kereste, ám mivel a redőnyöket szokása volt éjszakára leengedni, az utca felől csak pengevékony fénypázmák csíkozták a szoba félhomályát. Mire kibontakozott a karszékből és kitérte az ajtót, a kopogás abbamaradt. Az e pillanatban ébredő révész – akit a nyitott ajtón beömlő fény valósággal arcul csapott – néhány pillanatig azt

hitte, meghalt. Igen, bizonyára elpatkolt az éjjel, ez pedig a túlvilág ajtaja, a túlvilág ajtajában ki tudja, mi okból, Fröccsnéni áll, a túloldalon pedig várja őt mennyei kalauza, valamiért a kútban lakó próféta alakját öltve, noha ő inkább révészre számított, ha már, de oda se neki, az embernek legalább e pillanatban ne legyenek elvárásai. Vaksin pislogott tehát a sezlon előtt fektében, és már-már megbékélt helyzetével: mindössze azt nem értette, mi végre köröz az ég magasában, a próféta feje fölött valami ragadozómadár. Akkor ocsúdott fel, amikor Fröccsnéni egy lendületes mozdulattal rávágta az ajtót az égi látományra.

*

Fröccsnéni lánya egyszer csak megérezte, hogy a folyó mélyén, az iszapban tekergőző gyökerek eleresztik, és ő megkönnyebbülten lebeg feljebb, és egyre feljebb, a napfényes felszín, a reszkető víztükör felé. Láta, hogy egy alak hajol a vízre – ismerősnek tűnt, de vonásait összekuszálták a hullámok. Végül megállapította, hogy a kiszáradt kútban tanyázó öregember az. Volt az arcában valami szokatlan. Igen, a szeme. Egyenesen rá szegeződött, miközben merült fölfelé, sőt nemcsak rá, hanem belé, és akkor felfogta, hogy az öregember – lát. A víztükör fölé hajoltában az öreg nyakába akasztott tarisznya egyszerre kibomlott, és abból apró, tarka szirmok patakzottak a folyóvízre. Lebegtek egy pillanatig, aztán egyik-másik átázott és alámerült; miközben merültek, rátapadtak egyenként: fehérek, kékek, sárgák, zöldek, pirosak.

*

A temetési szertartáson sokak ámulatára a próféta is megjelent. Mi több: a koporsó leeresztése utáni pillanatban, amikor mindenki tétován, elfogódottan, vagy éppen a gyásztól bénultan állt az ásító hasadék peremén, a próféta volt az első, aki a gödörhöz botorkált és – sokak még nagyobb döbbenetére – nem szikkadt rögöket szórt a mélybe, hanem a tarisznyájából egy maréknyi tarka bélyeget halászott elő, és mintha virágszirmok lennének, telehintette velük a sírt. Világtalan szemét körbehordozta a sokaságon, biccentett úgy nagyjából Fröccsnéni irányába, és botjával maga előtt böködve a közönyös földet, elsántikált – koppanás, lépés, koppanás, szaggatott,

szomorú tánc. Fröccsnéit, hogy ne essen össze, a nyugalmazott révész tartotta átölelve, amennyire tellett tőle; nem volt szíve magára hagyni a baljós éjszaka óta, amikor a lány ruhái után annak partra vetett holttestét is megtalálta kevéssel a rév alatt, egy öreg fűz gyökereinél. Gyönyörű holttest volt, meg kell hagyni, gyöngyházfényű és szelíd. Megemeltette, hátha magához tér, de már nem volt benne élet. Könnyű volt, akár egy marék fecsketoll. Végigvitte az alvó városon, egyenest haza; pipázva virrasztott fölötte, míg Fröccsnéni, valami lidércnyomástól gyötörten, föl nem riadt.

A temetési szertartáson a protestáns lelkész – ki korábban irodalmi ambíciókat dédelgetett – dicséretesen rövidre fogott búcsúztató beszédét egy verssel kezdte, mint mindig.

„Furcsa tovább nem vágyani a vágyat. Furcsa mindent, ami megkötözött, így látni a térben szabadon lebegőben.”

Általános vélekedés szerint ezek a sorok bizonyos hatást gyakorolhattak Fröccsnénire. Ki tudja, ezért-e vagy sem, de a temetés másnapjától a hátsó kert felett többé nem lebegtek kipányvázott madáretetők. Egyesek még látni vélték aznap reggel az utolsókat, amint a szélbe kapaszkodva elvitorláztak dél felé.

*

A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy vannak, akik szerint ez a történet egészen másképpen végződött. Döbbenetes, hogy alig egynéhány év távlatából is mennyire körülményes kihámozni az elbeszélésekből az igazságot, és hogy mindkét tábor milyen hevesen kardoskodik saját emlékei mellett. Eszerint nem is volt semmiféle temetési szertartás: Fröccsnéni lánya ugyan nincs már a városban, de nem is halt meg azon a nyári éjszakán. Miután hazament, másnap ágyának esett, mert tüdőgyulladást kapott a folyó hideg vizében. Állapota kétségkívül válságosra fordult, de egy reggel megjelent házuk előtt a magát prófétának kiadó szélhámos, aki napok óta szédítette a város polgárait handabandázásaival. Az ajtóban félretolta a tiltakozó Fröccsnénit, végigcsörtetett a házon, ki a hátsó kertbe, és se szó, se beszéd, egy tarisznyájából előkotort fanyelű bicska segítségével elvágta az angyaletetőket kipányvázó zsinórokat, mind egy szálig, és megvárta, míg azok szép csendben elvitorláznak. Fröccsnéni hápogott, jajveszékelt. A hangzavarra a lány is magához tért, immár láztalanul. Pár napba telt, míg lábra tudott állni, de miután felgyógyult, valami hála-félétől indíttatva elhatározta, hogy az állítólagos próféta kísérőjéül szegődik, és egy reggel együtt indultak útnak dél felé. Mindössze egy borítékot hagytak hátra, Fröccsnéninek címezve, színes bélyegekkal teliragasztva. A Geller egy darabig még üzemelt, a nyugalmazott révész segítette ki a pult mögött Fröccsnénit, de a vendégek elmaradoztak (beláthatjuk, révészünk nem igazán volt képes betölteni a Fröccsnéni lányának távozásával keletkezett űrt, és ki róhatná ezt fel neki), és a borkimérésnek végül le kellett húznia a rolót. Fröccsnéni a révésszel együtt másik városba költözött, úgy hírlik, ott újranyitották a Gellert, Szent Gellért Fogadó néven, egy folyó partján, egy másik folyóén, de ez talán csak szóbeszéd.

Akárhogy is, nekünk az maradt, hogy emlékezzünk erre az egyszer s mindenkorra demokratikusan elérhetetlen szépségre; hogy odaképzeljük Fröccsnéni lányának alakját a mező közepére, amint hátáról a hasára fordul, miközben mellét és nyakát cirógatják a füvek; vagy ahogy a toronyban ül fagyaltozva a város felett, lábával harangozik, a bokája körül fecskeszárnyak villannak, és mögötte hibátlan kék a nyári ég.

kép | vecteezy.com